

Перетяцько Ю.М. аспірантка

Чернігівський державний технологічний університет

СТАТИСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЛІЗИНГУ НА МАКРОРІВНІ

Значна кількість українських підприємств має застарілу матеріально-технічну базу. Однак, в умовах недостатності грошових коштів, підприємства не мають можливості проводити належне оновлення, що в результаті позначається на незадовільних показниках діяльності.

Виходом з такої ситуації може бути пошук альтернативних джерел оновлення матеріально-технічної бази, одним з яких є фінансовий лізинг.

Досить широко, лізинг використовується у багатьох країнах світу, серед них: США (з 1952 р.), Італія (з 1963 р.), Франція (з 1967 р.), Великобританія (з 1970 р.) [1].

Поштовхом до зародження лізингових відносин в Україні стала ліквідація кріпосного права та створення з 1928 р. машино-тракторних станцій, які за своєю суттю стали першими лізинговими компаніями [2, С.41]. Нормативне затвердження лізингу відбулося 28 грудня 1994 році із прийняттям Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств".

У сучасних умовах функціонування економіки, на розвиток фінансового лізингу впливають досить значна низка факторів: правові, економічні, податкові, організаційні та комунікативні (інформаційні) фактори. Під впливом цих факторів формується несприятливий лізинговий клімат, який гальмує його розвиток в Україні [3].

Однією із гострих проблем у функціонуванні фінансового лізингу є належне її статистичне забезпечення. Оскільки на основі повної та достовірної інформації можливо приймати вірні рішення щодо:

- оцінки та прогнозування обсягів фінансового лізингу загалом та окремо за галузями;
- вироблення коротко та довгострокових стратегій розвитку фінансового лізингу;
- пріоритетних напрямків підтримки певних галузей економіки за рахунок фінансового лізингу.

Формування належної статистичної бази можливе за рахунок створення єдиної методики розрахунку обсягу капітальних інвестицій у фінансовий лізинг, а також затвердження державної форми статистичної звітності за фінансовим лізингом.

У наукових та фахових джерелах майже не висвітлюється питання щодо статистичного забезпечення фінансового лізингу на макрорівні. Нами знайдена незначна кількість статей Л.М. Братчук [4, с. 128-136] та Г.І. Купалова, Ю.С. Гринчук [5, с. 170-173] щодо інформаційного забезпечення лізингу.

У своїй праці Л.М. Братчук пропонує форми документів, які використовуються на мікрорівні — для акумулювання інформації про орендовані земельні і майнові паї.

Автори Г.І. Купалова, Ю.С. Гринчук пропонують удосконалити наявну статистичну звітність, а саме: “Звіт про основні показники діяльності підприємства” за формою № 1-підприємництво та “Звіт про капітальні інвестиції” за формою № 2-інвестиції.

Питання, які стосуються методики розрахунку капітальних інвестицій у фінансовий лізинг у друкованих наукових виданнях нами не було знайдено.

Тому метою нашого дослідження є удосконалення форми статистичної звітності з фінансового лізингу та розробка методики формування обсягу капітальних інвестицій у фінансовий лізинг.

Накопичувати інформацію про обсяги фінансового лізингу в Україні почали на початку 2004 році із прийняттям розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України (Держфінпослуг) [6]. Згідно з цим розпорядженням, до складу звітності лізингодавців входить “Довідка про обсяг та кількість укладених та виконаних договорів з надання фінансових послуг” та “Довідка про обсяги та кількість наданих фінансових послуг за договорами фінансового лізингу”, які подаються до Держфінпослуг [6].

Однак, зазначені довідки не в повній мірі задовольняють інформаційні потреби про фінансовий лізинг зацікавлених осіб. Тому, ми пропонуємо ввести в дію удосконалену форму статистичної звітності про фінансовий лізинг “Звіт про лізингову діяльність” за формою № 1-лізинг. При цьому, за основу пропонується взяти “Довідку про обсяги та кількість наданих фінансових послуг за договорами фінансового лізингу”. Запропонована форма відрізняється від “Довідки” наступним:

- розподіл інформації за операціями фінансового лізингу відбувається на початок та кінець року, а також вносяться зміни за рік;
- інформація за договорами фінансового лізингу відображається у натуральних (шт.) та вартісних показниках (тис. грн.);
- групування операцій фінансового лізингу відбувається не тільки за групами основних фондів, а і за групами основних засобів;
- наводиться поділ договорів фінансового лізингу на: прямий, непрямий, зворотній, сублізинг та міжнародний лізинг;
- за терміном дії договори фінансового лізингу групуються: від 1 до 3 років, 4-6, 7-9, від 10 та більше років;

— окрім власних та залучених джерел фінансування лізингових угод додано бюджетні кошти;

— для зручності заповнення форми рядки пронумеровані.

Розроблений Звіт складається із вступної частини та трьох розділів (I “Лізингові операції лізингодавця”, II “Договори лізингодавця”, III “Джерела фінансування лізингових угод”).

Показники, які відображаються в цій формі дадуть змогу сформулювати повну та достовірну інформацію про:

— обсяги фінансового лізингу за групами основних фондів, основних засобів та за видами економічної діяльності;

— кількість та вартість договорів фінансового лізингу за його видами;

— кількість та вартість договорів фінансового лізингу за терміном укладання;

— склад лізингового платежу;

— джерела фінансування лізингових угод.

Досить важливим моментом статистичного забезпечення фінансового лізингу є оцінка обсягу капітальних інвестицій у фінансовий лізинг.

Капітальні інвестиції у фінансовий лізинг — це інвестиції у придбання майна, яке отримується на умовах фінансового лізингу.

Згідно зі ст. 3 Законом України “Про фінансовий лізинг” предметом договору фінансового лізингу може бути неспоживна річ, визначена індивідуальними ознаками та віднесена відповідно до законодавства до основних фондів [7].

Визначення основних фондів наведено у Законі України “Про оподаткування прибутку підприємств”, згідно якого основні фонди — матеріальні цінності, що призначаються платником податку для використання у

господарській діяльності платника податку протягом періоду, який перевищує 365 календарних днів з дати введення в експлуатацію таких матеріальних цінностей, та вартість яких перевищує 1000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом [8].

У податковому законодавстві основні фонди групуються у 4 групи [8]:

група 1 — будівлі, споруди, їх структурні компоненти та передавальні пристрої, в тому числі жилі будинки та їх частини (квартири і місця загального користування), вартість капітального поліпшення землі;

група 2 — автомобільний транспорт та вузли (запасні частини) до нього; меблі; побутові електронні, оптичні, електромеханічні прилади та інструменти, інше конторське (офісне) обладнання, устаткування та приладдя до них;

група 3 — будь-які інші основні фонди, не включені до груп 1, 2 і 4;

група 4 — електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, інші інформаційні системи, комп'ютерні програми, телефони (у тому числі стільникові), мікрофони і рації, вартість яких перевищує вартість малоцінних товарів (предметів).

З метою розрахунку обсягу капітальних інвестицій у фінансовий лізинг пропонується наступна формула:

$$V_{ф.л} = ЛПД + СВД + ІВ — ВВД$$

де $V_{ф.л}$ — обсяг капітальних інвестицій у фінансовий лізинг, грн.;

$ЛПД$ — сума дисконтованих лізингових платежів, грн.;

$СВД$ — дисконтована сума страхового внеску, щодо страхування лізингового майна, якщо лізингодавець здійснює страхування, грн.;

$ІВ$ — інші витрати, грн.;

ВВД — дисконтована викупна вартість лізингового майна, грн.;

Оскільки, фінансовий лізинг, це довгострокова оренда, то деякі грошові потоки необхідно дисконтувати, тобто привести майбутню вартість до теперішньої. До цих потоків належить: лізингові та страхові платежі, викупна вартість об'єкта фінансового лізингу. У поточних цінах оцінюється інші витрати, які виникають у перших рік інвестування.

Для відображення зміни обсягу капітальних інвестицій у фінансовий лізинг в часі пропонується розраховувати індекс капітальних вкладень у фінансовий лізинг за наступною формулою:

$$I_{\delta\bar{e}}^{\hat{e}^3} = \sum_{i=1}^n \frac{V_i \div I_i}{\bar{V}_i},$$

де $I_{\delta\bar{e}}^{\hat{e}^3}$ — індекс капітальних інвестицій у фінансовий лізинг;

V_i — обсяг капітальних інвестицій за i -тим видом основних засобів;

I_i — індекс цін за i -тим видом основних засобів;

\bar{V}_i — середньорічний обсяг капітальних інвестицій за i -тим видом основних засобів у базисному році;

i — вид основного засобу, $i=1, \dots, n$;

n — кількість видів основних засобів.

Удосконалена форма статистичного спостереження щодо фінансового лізингу наведена нижче.

Державне статистичне спостереження

Конфіденційність статистичної інформації забезпечується статтею 21 Закону України “Про державну статистику”

Порушення порядку подання або використання даних державних статистичних спостережень тягне за собою відповідальність, яка встановлена статтею 1863 Кодексу України про адміністративні правопорушення

ЗВІТ ПРО ЛІЗИНГОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ

за 20__ рік

Подають:	Термін подання
юридичні особи, відокремлені підрозділи юридичних осіб, які займаються видами діяльності, що класифікуються за секціями "J", КВЕД (незалежно від основного виду діяльності) за переліком, що встановлюється територіальним органом державної статистики - органу державної статистики за місцезнаходженням (місцем здійснення виробничої діяльності)	не пізніше 20 лютого

**Форма № 1-лізинг
(річна)**

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Держкомстату України
від _____ р. № _____

<p>Респондент Найменування _____ <i>(юридична особа)</i> Місцезнаходження) _____ <i>(юридична особа або відокремлений підрозділ)</i></p>
<p><i>(поштовий індекс, область/АР Крим, район, населений пункт, вулиця/провулок, площа тощо, № будинку/корпусу, № квартири/офісу)</i></p>
<p>Адреса здійснення діяльності, щодо якої подається звіт (фактична адреса):</p>
<p><i>поштовий індекс, область/АР Крим, район, населений пункт, вулиця/провулок, площа тощо, № будинку/корпусу, № квартири/офісу</i></p>

Розподіл договорів фінансового лізингу залежно від терміну укладання

Найменування показника	Код рядка	Кількість укладених договорів фінансового лізингу за рік, шт.	в т.ч.			
			від 1 до 3 років	від 4 до 6 років	від 7 до 9 років	від 10 та більше
А	Б	1	2	3	4	5
Прямий	050					
Непрямий	060					
Зворотній	070					
Сублізинг	080					
Міжнародний	090					

Склад лізингових платежів

Найменування показника	Код рядка	Нараховані за рік лізингові платежі всього, тис. грн.	в т.ч.			
			сума, яка відшкодує частину вартості предмета фінансового лізингу	платіж як винагорода лізингодавцю за отримане у фінансовий лізинг майно	компенсацію відсотків за кредитом	Інші витрати
А	Б	1	2	4	5	6
Лізинговий платіж	100					

РОЗДІЛ ІІІ
ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ЛІЗИНГОВИХ УГОД

Джерела фінансування лізингових угод

Найменування показника	Код рядка	Всього
А	Б	1
Вартість приданих за рік об'єктів фінансового лізингу, які призначені для передачі всього, тис. грн. в т.ч. за рахунок	110	
Власних коштів	111	
Бюджетних коштів	112	
Кредитних коштів	113	

Керівник (власник)

(підпис)

(П. І. Б.)

Виконавець

(підпис)

(П. І. Б.)

Телефон (виконавця):

факс:

електронна пошта:

Отже, для належної забезпечення інформації щодо обсягів фінансового лізингу на макрорівні необхідно здійснити ряд заходів, які передбачають створення єдиної методики формування обсягу капітальних інвестицій у фінансовий лізинг та запровадження єдиної форми статистичного спостереження.

Література

1. Лізинг для України: как это делалось в мире? [Електронний ресурс] — Режим доступу : [www. lease.org.ua](http://www.lease.org.ua).
2. Перетяцько Ю.М. Генезис фінансового лізингу в Україні / Ю.М. Перетяцько // Агросвіт. — 2010. — № 3. — С. 40-44.
3. Лазебна Ю.М. Лізинговий клімат в Україні / Ю.М. Лазебна // Науковий вісник національного лісотехнічного університету України : Збірник науково-технічних праць. — Львів : РВВ НЛТУ України. — 2009 . — Вип. 19.10. — С. 141-150;
4. Братчук Л.М. / Л.М. Братчук // Шляхи удосконалення звітної інформації в умовах оренди земельних і майнових паїв Економіка АПК. — 2004. — № 3. — С. 128-136.
5. Купалова Г.І. / Г.І. Купалова, Ю.С. Гринчук // Розвиток інформаційно-статистичної бази економічного аналізу лізингової діяльності Формування ринкових відносин в Україні. — 2006. — № 12. — С. 170-173.
6. Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України (Держфінпослуг) “Про затвердження Порядку надання звітності фінансовими компаніями, довірчими товариствами, а також юридичними особами — суб’єктами господарювання, які за своїм правовим статусом не є фінансовими установами, але мають визначену законами та нормативно-правовими актами Держфінпослуг можливість надавати послуги з фінансового

лізингу” № 27 від 27.01.2004 року. [Електронний ресурс] — Режим доступу : www.nau.kiev.ua.

7. Закону України “Про фінансовий лізинг”. [Електронний ресурс] — Режим доступу : www.nau.kiev.ua

8. Законом України “Про оподаткування прибутку підприємства”. [Електронний ресурс] — Режим доступу : www.nau.kiev.ua.